

- donošenje propisa o unaprijeđivanju lokalnog poslovanja i dobrotvornih aktivnosti;
- donošenje propisa o lokalnim postrojenjima za proizvodnju energije i osiguranje njihove dostupnosti;
- utvrđivanje politike u vezi sa osiguranjem radija i televizije, uključujući donošenje propisa o osiguranju njihovog rada i izgradnji;
- provođenje socijalne politike i uspostava službi socijalne zaštite;
- stvaranje i primjena politike turizma i razvoja turističkih resursa;
- stvaranje pretpostavki za optimalni razvoj privrede koja odgovara urbanoj sredini;
- finansiranje djelatnosti kantonalnih vlasti ili kantonalnih agencija oporezivanjem, zaduživanjem ili drugim sredstvima.

Zajedničke nadležnosti sa Federacijom BiH

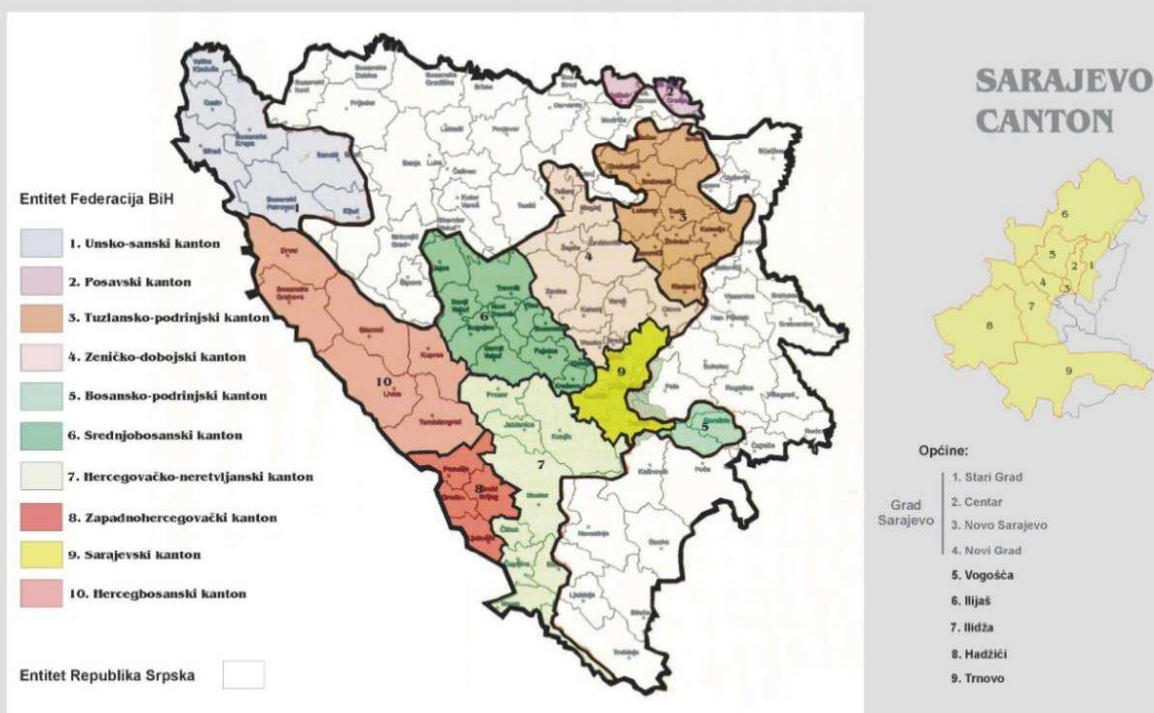
Kanton zajedno sa Federacijom BiH, samostalno ili u koordinaciji sa federalnim vlastima vrši slijedeće nadležnosti:

- jamčenje i provođenje ljudskih prava;
- zdravstvo;
- politika zaštite čovjekove okoline;
- komunikacijska i transportna infrastruktura u skladu sa Ustavom Federacije BiH;
- socijalna politika;
- provođenje zakona i drugih propisa o državljanstvu i putnim ispravama državljana BiH sa teritorije FBiH i o boravku i kretanju stranaca;
- turizam;
- korištenje prirodnih bogatstava.

Područje Kantona Sarajevo zauzima centralni položaj u Bosni i Hercegovini. To je prostor u kojem se susreću Istok i Zapad, Sjever i Jug, prožimaju slojevi historije i raznolikosti različitih kultura i njihovih duhovnih i materijalnih sedimenata. Sarajevo je administrativno-politički, privredni, finansijski, obrazovno-naučno-istraživački, centar kulturnog života države, zdravstveni centar, olimpijski grad.

Kanton Sarajevo je postao član Skupštine evropskih regija (AER) u 2005. godini, a proglašen je Evropskim regionom 2006. godine, što ga vraća u red evropskih metropola i promovira kao mjesto ugodnog življenja i unosnog poslovanja.

Kanton Sarajevo u Federaciji BiH i Bosni i Hercegovini

Ilustracija 1: Kanton Sarajevo

2. PODACI O VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA KOJI SE EMITUJU

2.1. Vrsta vrijednosnog papira

Kanton Sarajevo emituje obveznice, dugoročne dužničke vrijednosne papire, koje zakonitom imaoću daju pravo na naplatu nominalne vrijednosti glavnice i kamate u skladu sa Odlukom o emisiji obveznica.

Ove obveznice se emituju uz kamatnu stopu, koja će biti utvrđena nakon okončanja aukcije za prodaju obveznica na SASE. Obveznice dospijevaju na naplatu u roku od 3 (tri) godine, s tim da se isplata kamate vrši polugodišnje, od datuma poravnjanja, a isplata glavnice jednokratno na datum dospijeaća.

2.2. Naziv organa koji je donio Odluku o emisiji obveznica

Vlada Kantona Sarajevo na 82. sjednici održanoj dana 19.05.2017. godine donijela je Odluku o zaduženju Kantona Sarajevo putem emisije obveznica Kantona („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 20/17).

2.3. Pravni status obveznica

Obveznice se emituju u nematerijalizovanom obliku, u obliku elektronskog zapisa, u seriji, glase na ime, slobodno su prenosive i neosigurane su.

Obveznice predstavljaju neosigurane, direktne i bezuslovne obaveze Emitenta, koje su međusobno ravnopravne i istog ranga sa svim drugim sadašnjim i budućim neosiguranim obavezama Emitenta.

Obaveze Emitenta, odnosno isplata kamate i glavnice, izvršavat će se iz redovnih prihoda Kantona.

2.4. Prava sadržana u obveznicama

Obveznice ove emisije su slobodno prenosivi dužnički vrijednosni papiri, koji predstavljaju direktnu i bezuslovnu obavezu Emitenta.

Vlasnik obveznica ima prvo na naplatu nominalne vrijednosti glavnice i pripadajuće kamate.

U prvoj i svim narednim godinama do dospijeca vlasnik obveznice ima pravo na kamatu obračunatu na ukupan iznos glavnice, koja će se isplaćivati u skladu sa tačkom 2.11. ovog Prospekta.

Nijedan vlasnik obveznice nema pravo da traži prijevremeno dospijec.

Prava i obaveze iz obveznica, stiču se, prenose i ograničavaju njihovim upisom na račune vlasnika obveznica u Registru vrijednosnih papira u F BiH (dalje u tekstu: Registar).

Obveznice koje emituje Kanton Sarajevo, ne sadrže pravo preče kupovine.

Kanton može u bilo kojem periodu, bez saglasnosti vlasnika obveznica, emitovati druge vrijednosne papire.

2.5. Ukupan iznos emisije obveznica

Emituje se 6.500 (šesthiljadaipetstotina) obveznica, nominalne vrijednosti KM 1.000,00 (slovima: hiljadukonvertibilnihmaraka) po obveznici na dan dospijeca.

Ukupna nominalna vrijednost emisije je 6.500.000,00 KM (slovima: šestmilioničetiristotinehiljadakonvertibilnihmaraka).

2.6. Ukupan iznos emitovanih vrijednosnih papira Kantona Sarajevo

Kanton Sarajevo je do sada emitovao 6.400 (šesthiljadačetiristotine) obveznica sa rokom dospijeca tri (3) godine.

2.7. Prinos na obveznice

Obveznice će nositi prinos po kamatnoj stopi, koja će biti utvrđena nakon okončanja aukcije za prodaju obveznica na SASE.

2.8. Cijena i način određivanja cijene obveznica u emisiji

Emisija obveznica će se vršiti javnom ponudom putem aukcije na SASE, metodom višestruke cijene.

Aukcija obveznica na primarnom tržištu obavlja se putem aukcijske platforme berzanskog trgovinskog sistema (dalje u tekstu: BTS) SASE u periodu od 9:00 do 13:00 sati osim ako u javnom pozivu nije drugačije naznačeno.

Ponude za kupovinu obveznica unose se u BTS kao kupovni nalozi u periodu od 9:00 do 10:00, dok se ponuda za prodaju obveznica unosi kao prodajni nalog u BTS u periodu od 10:00 do 13:00 sati.

Cijena obveznica utvrđuje se na osnovu slijedeće formule:

$$CIJENA = \left[\frac{\text{isplate}}{\left(1 + \frac{\text{prinos}}{\text{učestalost}}\right)^{\left(N - 1 + \frac{DSC}{E}\right)}} \right] + \left[\sum_{k=1}^N \frac{100 \times \frac{\text{stopa}}{\text{učestalost}}}{\left(1 + \frac{\text{prinos}}{\text{učestalost}}\right)^{\left(k - 1 + \frac{DSC}{E}\right)}} \right] - \left(100 \times \frac{\text{stopa}}{\text{učestalost}} \times \frac{A}{E} \right)$$

DSC = broj dana od datuma poravnjanja do narednog kuponskog datuma,

E = broj dana u kuponskom periodu u koji ulazi datum poravnjanja,

N = broj kupona plativih između datuma poravnjanja i datuma isplate,

A = broj dana od početka kuponskog perioda do datuma poravnjanja.

Cijena obveznice se utvrđuje na osnovu ponude i potražnje na aukciji.

2.9. Mjesto i način upisa i uplate obveznica

Kod emisije putem SASE upis vrijednosnih papira vrši se kod profesionalnih posrednika davanjem naloga za kupovinu vrijednosnih papira, a pod izvršenim upisom smatra se unošenje naloga u berzanski sistem trgovanja, ukoliko sistem primi takav nalog.

Berza nakon završetka upisa dostavlja izvještaj o zaključenim transakcijama svim profesionalnim posrednicima, koji su učestvovali u zaključivanju transakcija i njihovim bankama depozitarima.

Ponude za kupovinu obveznica unose se u BTS kao kupovni nalozi na dan 27.06.2017. u periodu od 09:00 do 10:00 sati.

Ministarstvo zadržava pravo da prihvati ponudu u cjelini, djelimično ili da odbije sve ponude za kupovinu.

Ukoliko bude upisano više obveznica nego što ih je ponuđeno na javnoj ponudi, redoslijed kupaca i kupljene količine, rangiraju se na osnovu kupovnog prinosa navedenog u nalogu počevši od najnižeg prema najvišem, a u slučaju postojanja kupovnih naloga sa istim prinosom, BTS rangira naloge prema vremenu unošenja naloga, tako da ranije uneseni nalozi imaju prednost.

Banka depozitar profesionalnog posrednika preko kojeg se vrši kupovina obveznica dužna je banci depozitaru emitenta prenijeti uplate za obveznice i dostaviti spisak kupaca obveznica sa količinom koju su kupili, naredni radni dan od dana aukcije do 12:00 sati.

2.10. Uspješnost emisije

Emisija će se smatrati uspješnom ukoliko se upiše i uplati najmanje 60% ukupnog broja ponuđenih obveznica.

Komisija donosi Rješenje o uspješnosti emisije.

2.11. Isplata kamate i glavnice

Isplata kamate će se vršiti polugodišnje od datuma poravnanja, a isplata glavnice jednokratno po dospijeću.

Isplata kamate i glavnice će biti izvršena na dan dospijeća. U slučaju kašnjenja sa isplatom kamata i glavnice, Emitent je obavezan platiti zateznu kamatu za period kašnjenja.

Dan dospijeća kamate i glavnice se računa od datuma poravnanja. Ukoliko je dan isplate kamate i glavnice neradni dan, isplata će se vršiti prvog narednog radnog dana. Radni dan je dan koji je utvrđen kao radni dan Registra, te poslovnih banaka koje obavljaju poslove platnog prometa u FBiH.

2.12. Prijevremeni otkup obveznica

Ministarstvo može da objavi javni poziv za prijevremni otkup obveznica Kantona, na način predviđen Odlukom o uslovima i procedurama emisije obveznica Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 22/16).

2.13. Cilj prikupljanja sredstava

Budžetom Kantona za 2017. godinu i Zakonom o izvršavanju Budžeta Kantona Sarajevo za 2017. godinu planirano je zaduženje na domaćem tržištu od 40,48 miliona KM.

Emisija obveznica kao način zaduživanja, prikupljanja potrebnih finansijskih sredstava, odabran je nakon analiza provedenih u Ministarstvu finansija zbog mogućnosti postizanja niže kamatne stope zaduživanjem na tržištu vrijednosnih papira, u odnosu na dugoročno kreditno zaduženje.

Radi poštivanja zakonskog ograničenja po članu 7. Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH, koje se odnosi na ograničenje zaduženosti od 10% i minimalnog rizika likvidnosti, Ministarstvo se opredijelilo za metod povrata glavnice jednokratno, na datum dospijea.

Ovom emisijom obveznica finansirat će se dio kapitalnih projekata u vrijednosti 6.500.000,00 KM.

Kapitalni projekti koji će se finansirati ovim sredstvima, utvrđeni su u članu 6. Budžeta Kantona Sarajevo za 2017. godinu, kako slijedi:

Tabela 2: Kapitalni projekti koji će se finansirati emisijom obveznica

MINISTARSTVO	PROJEKAT	IZNOS
MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA	Izgradnja i rješavanje imovinsko pravnih odnosa na primarnim gradskim saobraćajnicama	6.000.000,00 KM
MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA, GRAĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA	Povećanje energetske efikasnosti u objektima budžetskih korisnika	500.000,00 KM
UKUPNO		6.500.000,00 KM

Sredstva potrebna za servisiranje duga po emitovanim obveznicama po njihovom dospijeu, osiguravat će se u Budžetima narednih godina.

2.14. Registracija emisije obveznica kod Registra

Poravnanje zaključenih transakcija vrši Registar najkasnije do 12:00 sati narednog radnog dana od dana aukcije, ako u javnom pozivu nije drugačije navedeno.

Nakon obavljenog poravnanja i donošenja Rješenja o uspješnosti emisije od strane Komisije, Registar registruje obveznice u skladu sa ugovorom sa Ministarstvom i o tome obavještava SASE i Ministarstvo.

2.15. Način utvrđivanja cijene obveznice na sekundarnom tržištu

Obveznice će biti uvrštene na Kotaciju obveznica SASE, gdje će se i vršiti sekundarna trgovina. Cijena obveznica zasnivaće se na tzv. „čistoj cijeni“, što znači da ne obuhvata stečenu kamatu.

Plaćanje po obavljenoj kupovini obveznica na SASE obavljat će se prema cijeni po kojoj se trgovalo uvećanoj za stečenu kamatu za razdoblje od zadnje isplate kamate pa sve do dana poravnanja posla zaključenog na berzi (T+2), neuključujući dan poravnanja posla.

2.16. Način isplate glavnice i kamate u sekundarnoj trgovini

Obračun i poravnanje u sekundarnoj trgovini obveznica vršit će Registar. Rok za izvršenje novčanih obaveza i obaveza prenosa vrijednosnih papira, za sve poslove sklopljene na Berzi određenog dana (T) su dva (2) radna dana nakon zaključenja posla (T+2).

3. PODACI O AGENTU EMISIJE, BANCI DEPOZITARU I PLATNOM AGENTU

3.1. Agent emisije

Agent emisije: **SEE Investment Solutions d.o.o. Sarajevo**
 Sjedište: Obala Kulina bana 25, 71 000 Sarajevo
 Telefon: +387 33 275 650
 Fax: +387 33 275 651
 E-mail: info@seeinvestments.ba
 Web: www.seeinvestments.ba

3.2. Banka depozitar

Banka depozitar: **UniCredit bank d.d. Mostar**
 Sjedište: Kardinala Stepinca bb, 88000 Mostar
 Telefon: +387 33 491 777
 E- mail: custody@unicreditgroup.ba
 Web: www.unicredit.ba

3.3. Platni agent

Platni agent: **Registar vrijednosnih papira u FBiH**
 Sjedište: Maršala Tita 62/II, Sarajevo
 Telefon: +387 33 279 150
 E-mail: info@rvp.ba
 Web: www.rvp.ba

4. RIZIK ULAGANJA I UZROCI RIZIKA

4.1. Opšti podaci o rizicima

Rizik ulaganja je stepen neizvjesnosti prinosa investicije. Investitor svjesno preuzima pojedine vrste rizika, u skladu sa vlastitim preferencijama odnosa rizika i povrata na investiciju. U nastavku su dati faktori rizika za ulaganje u obveznice Kantona Sarajevo, a

investitor bi svakako trebao izvršiti vlastitu procjenu finansijskog položaja Kantona, te informacija, koje mogu uticati na uspjeh emisije i povrat investicije.

4.2. Sistemski rizik

Sistemski rizik je rizik koji je povezan s opštim uslovima na tržištu kapitala i kao takav se ne može diverzifikovati. Na sistemski rizik utiču: makroekonomska situacija u zemlji, ekonomski rast, politički događaji, zaposlenost, nivo cijena, itd. Dakle, sistemski rizik pojedine države uključuje sve rizike povezane s mogućom političkom nestabilnošću, što se odražava na integritet i postojanje same države.

Kreditni rejting Bosne i Hercegovine na nivou je B3 sa stabilnim izgledima (Moody's), odnosno B sa stabilnim izgledima (Standard & Poors').

Kao rezultat svojih analiza 9. septembra 2016. agencija za ocjenu kreditnog rejtinga Standard & Poor's potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“, dok je u februaru 2016. agencija Moody's Investors Service potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima“⁴.

Kanton Sarajevo dijeli isti sistemski rizik kao i ostali emitenti obveznica u BiH.

4.3. Finansijski rizik

4.3.1. Kreditni rizik

Na cijenu obveznica može uticati promjena kreditnog rejtinga BiH. Promjena će zavisi u najvećoj mjeri od makroekonomskih kretanja u domaćoj ekonomiji, a u slučaju pojave budžetskog deficita u bilansu tekućih transakcija moglo bi dovesti do revizije postojećeg investiciono kreditnog rejtinga BiH, pa i do njegovog snižavanja, što bi za posljedicu imalo pad cijena svih dužničkih vrijednosnih papira. S druge strane, pozitivna kretanja mogla bi dovesti do rasta kreditnog rejtinga, što bi za posljedicu imalo rast cijena dužničkih vrijednosnih papira.

Emisija obveznica Kantona Sarajevo nosi jednak kreditni rizik, kao i emisije drugih emitenata na tržištu kapitala u FBiH.

4.3.2. Rizik kamatne stope

Kamatna stopa ovog izdanja bit će utvrđena u aukciji za prodaju obveznica, a u zavisnosti od pristiglih ponuda za kupovinu obveznica. Kanton Sarajevo nema uticaja na ponašanje kamatnih stopa na tržištu, tako da rast kamatnih stopa na tržištu može prouzrokovati pad cijene obveznica, što može negativno uticati na investitore. Također,

⁴ Izvor: Centralna banka BiH, www.cbbh.ba

pad kamatnih stopa na tržištu može dovesti do rasta cijena obveznica što bi imalo pozitivne efekte na investitore.

Obveznice Kantona Sarajevo dijele opći rizik kamatne stope zajedno sa obveznicama drugih emitenata na tržištu kapitala u FBiH.

4.3.3. Valutni rizik

Valutni rizik je rizik promjene vrijednosti finansijskih instrumenata uslijed promjene kursa. Konvertibilna marka (KM) kao zvanična valuta u BiH vezana je za Euro. Centralna banka BiH održava monetarnu stabilnost u skladu sa „Currency board“ aranžmanom (1 KM = 0,51129 EUR, odnosno 1 EUR=1,95583 KM), što znači da izdaje domaću valutu uz puno pokriće u slobodnim konvertibilnim deviznim sredstvima po fiksnom kursu (1 KM = 0,51129 EUR, odnosno 1 EUR=1,95583 KM).

Radi očuvanja realne vrijednosti, ukoliko dođe do promjene kursa KM u odnosu na EUR, primjenjivat će se valutna klauzula (preračun KM u EUR, odnosno EUR u KM) po srednjem kursu, prema kursnoj listi Centralne banke BiH na dan promjene kursa.

4.3.4. Operativni rizik

Operativni rizik (informacioni sistemi, procedure, ljudski faktor, dokumentacija) proizilazi iz svakodnevnih aktivnosti Kantona, odnosno Ministarstava koja ga čine, zajedno sa pratećim agencijama, službama, institucijama itd.

Izveštaj o finansijskoj reviziji Budžeta Kantona Sarajevo za 2015. godinu, koji je sačinio Ured za reviziju institucija u FBiH, pokazuje da je Kanton Sarajevo napravio značajan napredak, te u potpunosti ili djelimično ispoštovao preporuke iz ranijih izvještaja, a koje se tiču svakodnevnih aktivnosti, u smislu procedura, rokova i dokumentacije.

To se posebno odnosi na dosljedno pridržavanje odredbi Zakona o budžetima u FBiH i Pravilnika o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH kod pripreme i izrade budžeta, kao i kod budžetskog izvještavanja.

4.3.5. Politički rizik

Politički rizik pojedine države uključuje sve rizike povezane s mogućom političkom nestabilnošću, uključujući cjelovitost i postojanost države kao takve. Uzimajući u obzir trenutne unutrašnje i spoljnopolitičke odnose i politike BiH, može se zaključiti da je za BiH glavni spoljnopolitički cilj članstvo u Evropskoj Uniji, kojeg zastupaju sve parlamentarne političke partije. S tim u vezi, u februaru 2016. godine BiH je predala aplikaciju za članstvo u Evropskoj Uniji, koja je prihvaćena 20. septembra 2016. godine na sjednici Vijeća za opće poslove Evropske Unije.

Politički rizik zavisi i od uticaja procesa tranzicije na tržišnu ekonomiju. Za države koje se nalaze u procesu tranzicije karakterističan je povećan politički rizik, koji zavisi od odnosa zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, te sindikata, ali i odnosa između zajedničkih organa BiH, institucija entiteta i kantona. Politički i opšti društveni rizik svojstven je svim dijelovima jednog društva i na njega se po pravilu iz perspektive pojedinca ne može individualno uticati.

Stoga je i ova komponenta rizika jednaka za obveznice Kantona Sarajevo, kao i za sve ostale obveznice na tržištu kapitala u FBiH.

4.3.6. Tržište kapitala

Tržište kapitala FBiH karakteriše dominantno prisustvo vlasničkih vrijednosnih papira (dionica) nastalih u procesu privatizacije. Realizovane su svega tri emisije općinskih obveznica i jedna emisija kantonalnih obveznica. S druge strane, Vlada FBiH, putem Ministarstva finansija kontinuirano vrši emisije obveznica i trezorskih zapisa za budžetske potrebe, kao i emisije obveznica po osnovu verifikovanih računa stare devizne štednje i ratnih potraživanja. Usljed slabe likvidnosti tržišta dionica, federalnim obveznicama pripada značajan obim prometa na SASE.

Do sada je realizovana jedna emisija kantonalnih obveznica. Putem aukcije na Sarajevskoj berzi / burzi, Kanton Sarajevo je emitovao 6.400 obveznica s rokom dospijeca tri (3) godine. Obveznice, koje dospijevaju na naplatu 02.06.2020. godine prodate su po kamatnoj stopi od 2,85%.

Na ovaj način obezbijedena su sredstva u iznosu od 6,4 miliona KM za finansiranje kapitalnih projekata Ministarstva pravde i uprave, Ministarstva saobraćaja, Ministarstva privrede, Ministarstva zdravstva i dio budžetskog deficita iz prethodnih godina, planiranih Budžetom Kantona Sarajevo za 2017. godinu.

Uspješna aukcija obveznica pokazuje porast povjerenja investitora nastalog kao posljedica transparentnog i unaprijeđenog načina upravljanja javnim finansijama, stabilnog i odgovornog finansijskog poslovanja Kantona, sa jedne, te povoljnijih uslova emisije (rok otplate tri godine, bez grace perioda, valutna klauzula), sa druge strane.

Kako do sada nije bilo drugih uspješnih emisija vrijednosnih papira kantona u Federaciji BiH, ova emisija se može uzeti kao referentna u smislu prinosa, koji bi se mogao primijeniti na nove emisije kantonalnih obveznica.

Osim emisije obveznica predstavljene ovim Prospektom, u narednom periodu planirane su još dvije emisije obveznica Kantona Sarajevo, u septembru i oktobru. Njihovom realizacijom omogućit će se finansiranje preostalih kapitalnih projekata predviđenih

Budžetom za 2017. godinu, a koji su od značaja za ukupni društveno-ekonomski razvoj Kantona Sarajevo.

Generalno gledajući, ograničavajući faktor za javne emisije jeste veličina tržišta, dok se prednosti mogu tražiti u značajnom potencijalu domaćih institucionalnih investitora, u prvom redu banaka i društava za osiguranje.

S obzirom na nominalni iznos obveznice od 1.000,00 KM, potencijalni investitori su svakako i ostali privredni subjekti, fondovi, ali i fizička lica, koja raspolažu značajnim novčanim sredstvima u vidu štednje i depozita na računima kod komercijalnih banaka⁵.

4.3.7. Viša sila – „Force majeure“

Pod ovim pojmom podrazumijevaju se događaji, koji imaju negativan uticaj i mogu prouzrokovati negativne posljedice i gubitke za emitenta kao što su:

1. rat, invazija, djelovanje vanjskog neprijatelja, terorističko djelovanje, neprijateljstva (bez obzira da li je rat objavljen ili nije), građanski rat,
2. pojava epidemije kojom su pogođeni građani i radnici Kantona,
3. slučajevi kao što su: zemljotresi, tornada, orkani, poplave, požari izuzev predvidljivih i uobičajenih klimatskih i prirodnih pojava koje uzrokuju oštećenja ili uništenje,
4. bitan zastoj u radu kao posljedica sudskih naloga, zabrana ili sličnih naloga koje su dobile treće strane,
5. kolektivni radni sporovi, štrajkovi ili radnje demonstancija.

Prema ovom kriteriju, ne postoje naznake da Kantonu Sarajevo prijete rizik više sile koji bi mogao ugroziti emisiju obveznica u većoj mjeri nego što je to slučaj kod drugih emitenata na tržištu kapitala u FBiH.

5. O KANTONU SARAJEVO⁶

5.1.1. Geografski položaj i stanovništvo

Kanton Sarajevo se nalazi u jugoistočnom dijelu Bosne i Hercegovine i jedan je od deset kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine. Zahvata površinu od 1.276,9 km² što čini 4,9% teritorije FBiH. Prema popisu 2013. godine u Kantonu Sarajevo živi 413.593

⁵ Prema podacima Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH), ukupni depoziti stanovništva kod komercijalnih banaka u BiH, na kraju septembra 2016. godine, iznosili su 10,25 milijardi KM, što je najveći zabilježeni iznos depozita do sada. U ukupnim depozitima kod komercijalnih banaka u BiH, depoziti stanovništva imaju daleko najveći udio od 59,6%. (<http://cbbh.ba/press/ShowNews/1122>)

⁶ Podaci o geografskom i geopolitičkom položaju, stanovništvu i pokazateljima razvijenosti Kantona Sarajevo preuzeti su iz Strategije razvoja Kantona Sarajevo do 2020. god. ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 41/16)

stanovnika, što čini 18,6% stanovnika FBiH (2.219.220), dok se u 2015. godini učešće povećalo na 18,8%. Sredinom 2015. godine na području Kantona Sarajevo živi 416.433 stanovnika.⁷

Sarajevo je smješteno i formiralo se u Sarajevsko-zeničkoj kotlini, koja se u odnosu na dvije veće prirodne cjeline nalazi između Panonske nizije na sjeveru i Mediterana na jugu. Povoljan geografski položaj Sarajeva određen je kombinovanim djelovanjem prirodnih elemenata i društvenih faktora. Na ovom prostoru su se susretale razne civilizacije i narodi koji su ostavili specifičan kolorit.

Prirodni faktor je imao dominantan uticaj da ovaj prostor bude sjecište puteva, sa naizmjeničnom promjenom važnosti pojedinih pravaca u zavisnosti od trenutnih društvenih događanja. Tako je Sarajevo, dolinom rijeke Bosne povezano sa Podunavljem i Srednjom Evropom na sjeveru, a dolinom rijeke Neretve sa Jadranskim morem i Mediteranom na jugu. Dolinom rijeka Lašve i Vrbasa povezano je sa Zapadnom Evropom, a dolinama rijeka Miljacke i Prače sa Istočnom Evropom. Ovim prirodnim koridorima danas prolaze putne komunikacije kako drumske tako i željezničke, a njihovom modernizacijom Sarajevo bi se brže povezalo sa susjednim državama i cjelovitije valoriziralo svoje kulturno-historijsko naslijeđe.

Koridor Vc je glavni faktor integracije Kantona Sarajevo i Bosne i Hercegovine u evropske saobraćajne puteve na sjeveru i sa morem na jugu. Vazdušnim saobraćajem Sarajevo je povezano sa cijelim svijetom.

Sarajevo pruža mogućnost raznih i bogatih sadržaja turističkog boravka tokom čitave godine. Prirodni uslovi pogoduju organizaciji ljetne i zimske rekreacije u planinskim predjelima Bjelašnice, Igmana itd. Na njima se nalaze i bogata lovna područja, atraktivne pećine, klisure, kanjoni, vodopadi i jezera. Planine Sarajeva predstavljaju najkvalitetnije predjele BiH za razvoj zimskih sportova i zimskog turizma.

U cjelini posmatrano, 78% teritorija Kantona spada u planinski rejon iznad 700 metara nadmorske visine (m.n.v), 13% terena pripada brdskom rejonu od 550 do 700 m.n.v., a svega 9% prostora pripada nizijskom rejonu do 550 m.n. v.

Pitke, mineralne, termalne i termomineralne vode su najznačajniji prirodni resurs Kantona Sarajevo i osnov za razvoj niza djelatnosti u skladu sa postavkama održivog razvoja.

Geopolitički položaj Sarajeva određen je pozicijom Sarajeva i njegovom ulogom glavnog grada Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno funkcijama koje u tom svojstvu obavlja.

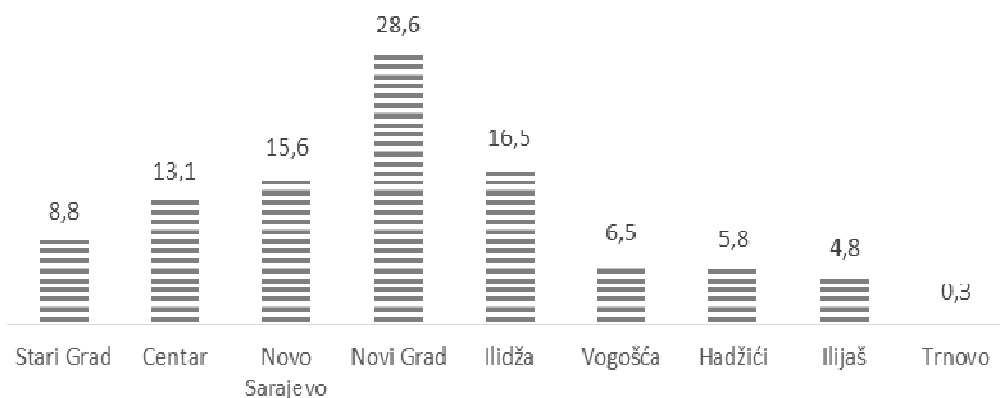
⁷ Podaci o stanovništvu preuzeti su iz Informacije o razvoju Kantona Sarajevo u 2015. godini, Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, 2016. godina

U Sarajevu su locirani Parlament BiH i Parlament FBiH, Vijeće ministara BiH i Vlada FBiH, sudovi i druge institucije državnog i federalnog značaja, brojna diplomatsko-konzularna i privredna predstavništva, predstavništva međunarodnih institucija i organizacija koje djeluju u BiH, itd.

Stanovništvo

Broj stanovnika na području Kantona Sarajevo sredinom 2015. godine bio je 416.433 stanovnika, od kojih je na području Grada Sarajeva 275.300 stanovnika. Najveća koncentracija stanovnika bila je na području općine Novi Grad sa 28,6% učešća u ukupnom stanovništvu Kantona. Najmanje stanovnika živi u općini Trnovo, 1.263 ili 0,3% od ukupnog stanovništva Kantona Sarajevo.

Stanovništvo Kantona Sarajevo po općinama 2015. (%)

Grafikon 2: Stanovništvo u Kantonu Sarajevo

Na području Kantona Sarajevo, općina sa najvećom površinom je Trnovo (338,4 km²), a sa najmanjom Novo Sarajevo (9,9 km²).

Najgušće naseljena općina je Novo Sarajevo sa gustom naseljenosti 6.541,4 st/km², što je 20,1 puta više od prosječne gustine naseljenosti Kantona (326,0 st/km²). Gustina naseljenosti je najmanja u općini Trnovo i iznosi 3,7 st/km². Veću gustinu naseljenosti u odnosu na prosječnu gustinu naseljenosti Kantona Sarajevo imaju općine Novi Grad, Centar, Stari Grad, Ilidža i Vogošća.

U 2015. godini, na području Kantona Sarajevo, 17,1% stanovništva je starosti do 14 godina, 12,4% stanovništva iznad 65 godina, a radni kontigent stanovništva, grupacija od 15 do 64 godine starosti čini 70,4% ukupnog stanovništva.

Starosna struktura ukazuje da Kanton Sarajevo ima relativno starije stanovništvo, te da Grad Sarajevo ima veći procenat starijeg stanovništva od Kantona. U 2015. godini

najveće učešće mladog stanovništva do 14 godina, je u općini Ilijaš 19,1%, a najmanje u općini Trnovo 11,7%. Učešće starije grupacije stanovnika iznad 65 godina je najveće u općini Trnovo 26,2%, a najmanje u općini Vogošća, oko 8,7%.

Različita dinamika mladog i starog stanovništva prouzrokuje promjene učešća tih dobnih grupa u ukupnom stanovništvu u Kantonu Sarajevo. Između 2013. i 2015. godine, povećano je učešće mladih sa 15,3% na 17,1%, a smanjeno je učešće starijih preko 65 godina sa 14,0% na 12,4%.

U Kantonu Sarajevo u 2015. godini rođeno je 4.383 stanovnika, a **stopa nataliteta** je iznosila 10,5 promila, što je izvjesno smanjenje u odnosu na prethodnu godinu.

U Kantonu Sarajevo 2015. godine ukupno je umrlo 4.321 lice tako da je **stopa mortaliteta** 10,4 promila, što je rast u odnosu na prethodnu godinu.

Stopa prirodnog priraštaja na području Kantona Sarajevo u 2015. godini je 0,1 promil, a u prethodnoj godini je iznosila 1,6 promila.

5.1.2. Pregled osnovnih pokazatelja razvijenosti Kantona Sarajevo

Kanton Sarajevo, površinom od 1.277,3 km² jedan je od prostorno manjih kantona na području Federacije BiH, zauzima svega 4,9% teritorije Federacije BiH. Sredinom 2015. godine na području Kantona živi 416.433 stanovnika, što je oko 19% populacije Federacije BiH.

Sarajevski kanton, sa prosječnom gustom naseljenosti od 326,0 st/km², oko 3,9 puta je iznad prosječne gustine naseljenosti Federacije BiH i njen je najgušće naseljen kanton.

Svi parametri vitalne statistike Kantona veći su u odnosu na parametre FBiH: stopa nataliteta za 1,9 promila, stopa mortaliteta za 1,0 promil, a stopa prirodnog priraštaja za 0,9 promila od ostvarenih u FBiH.

Krajem 2015. godine u Kantonu je bilo 126.777 zaposleno lice, što je najveća koncentracija (28,1%) radnih mjesta u FBiH. Stepem zaposlenosti ukupnog stanovništva Kantona je 30,4% što je za oko 50% veće od ostvarenog stepena u FBiH.

U istom periodu, na području Kantona bilo je 72.545 nezaposlenih, što je oko 18,6% nezaposlenih u Federaciji Bosne i Hercegovine. Stopa registrovane nezaposlenosti u Kantonu iznosi 36,4% i manja je od registrovane u FBiH za oko 10 procentnih poena.

Na području Kantona Sarajevo u 2015. godini ostvarena je vrijednost BDP u iznosu od 6,3 milijarde KM, što je 33,5% društvenog bruto proizvoda ostvarenog u FBiH. Prosječno ostvareni društveni bruto proizvod po stanovniku je 15.004 KM, i prema ovom pokazatelju razvijenosti, Kanton je 1,8 puta razvijeniji od prosjeka FBiH.

Na području Kantona Sarajevo isplaćeno je oko 38,4% investicija u FBiH, a ostvareno 32,9% ukupnih investicija u FBiH.

Ukupno registrirani poslovni subjekti na području Kantona, njih 32.878, predstavljaju 25% poslovnih subjekata Federacije.

U 2015. godini u Sarajevskom kantonu je boravilo 364.171 turista, što predstavlja 50,4% ukupnog broja turista koji su posjetili FBiH.

U toku 2015. godine u Kantonu je ostvaren uvoz u vrijednosti od oko 3,6 milijardi KM ili 33,5% ukupnog uvoza FBiH. U istom periodu ukupan izvoz roba i usluga sa područja Kantona ostvaren je u vrijednosti od preko 1,0 milijarde KM, ili 16,4% ukupno ostvarenog izvoza FBiH. Stepen pokrivenosti uvoza izvozom u Kantonu je 28,1%, i značajno je manji od ostvarenog u FBiH.

Prema svim pokazateljima poslovanja, Kanton Sarajevo ima dominantno učešće u FBiH. Više od četvrtine poslovnih subjekata, koji knjigovodstvo vode u skladu sa kontnim okvirom za privredna društva (preduzeća) sa područja FBiH, nalazi se u Kantonu. Poslovni subjekti ostvaruju oko 39% ukupnih prihoda i rashoda ostvarenih u FBiH. Istovremeno, generiraju oko 40% ukupnog gubitka i preko 35,1% neto dobiti ostvarene na nivou FBiH.

Na početku 2015/2016. školske godine, područje Kantona broji 37.714 učenika osnovnog obrazovanja, što je 19,0% od ukupnog broja učenika osnovnog obrazovanja FBiH. Škole srednjeg obrazovanja pohađa 16.148 učenika, što je učešće od 18,4% u ukupnom broju srednjoškolskih učenika u FBiH. Na području Kantona Sarajevo upisano je 34.673 studenata, a to je preko 48% od ukupnog broja studenata na području FBiH.

U 2015. godini Kanton Sarajevo ima 1.424 ljekara što je 29,7% od ukupnog broja ljekara u FBiH, 253 stomatologa ili 43,5% od ukupnog broja stomatologa u FBiH.

Prema navedenim pokazateljima, Kanton Sarajevo na području Federacije Bosne i Hercegovine se pokazuje kao značajno područje koncentracije ekonomskih potencijala (stanovništvo, zaposlenost, nezaposlenost), kao i efekata razvijenosti (stepen zaposlenosti, obim vanjsko-trgovinske razmjene). Najveći bruto domaći proizvod po stanovniku u FBiH se ostvaruje u Kantonu Sarajevo. To je najveći obrazovni, zdravstveni i turistički centar u Federaciji BiH.

Posebno treba istaći, da iako u Kantonu Sarajevo boravi manje od 20% stanovništva na oko 5% površine u odnosu na FBiH, pokazatelji BDP-a, isplaćenih investicija, obima vanjsko-trgovinske razmjene, broja poslovnih subjekata su iznad 30% u odnosu na FBiH, što ukazuje na ekonomsku vitalnost Kantona.

Tabela 3. Osnovni pokazatelji Kantona Sarajevo i FBiH 2015.

Osnovni pokazatelji	Kanton Sarajevo	Federacija BiH	Odnos KS i FBiH 2015	Odnos KS i FBiH 2014
Površina	1.277,3	26.109,7	4,9	4,9
Gustina naseljenosti st/km ²	326,0	84,7	3,9	3,8
Ukupno stanovništvo (sredinom godine)	416.433	2.210.994	18,8	18,7
<15	71.330	390.413	18,3	18,0
15-65	293.323	1.563.599	18,8	18,6
>65	51.780	256.982	20,1	20,2
Stopa nataliteta (na 1.000 stanovnika)	10,5	8,6	1,2	1,3
Stopa mortaliteta (na 1.000 stanovnika)	10,4	9,4	1,1	1,1
Stopa prirodnog priraštaja (na 1.000 stanovnika)	0,1	-0,8	-0,1	16,0
Broj zaposlenih (XII)	126.777	450.833	28,1	28,1
Stepen zaposlenosti stanovništva (%)	30,4	20,4	1,5	1,5
Broj nezaposlenih	72.545	389.865	18,6	18,2
Stepen nezaposlenosti ukupnog stanovništva (%)	17,4	17,6	98,8	97,3
Stepen nezaposlenosti radnog kotingenta (%)	24,7	24,9	99,2	97,7
Stopa nezaposlenosti (%)	36,4	46,4	78,5	77,6
Radna snaga	199.322	840.698	23,7	23,5
Prosječna neto plaća u KM (XII)	1.032	846	1,2	1,2
Društveni bruto proizvod (u 000 KM)	6.248.265	18.677.169	33,5	34,2
Društveni bruto proizvod po stanovniku, BDP/pc u KM	15.004	8.466	1,8	1,8
Poreski prihodi po stanovniku u KM	251	131	1,9	2,0
Registrirani poslovni subjekti	32.878	131.291	25,0	25,0
Isplaćene investicije (u 000 KM)	1.110.308	2.892.819	38,4	33,4
Ostvarene investicije (u 000 KM)	819.914	2.495.001	32,9	38,5
Indeks fizičkog obima proizvodnje	98,2	108,5	90,5	93,0
Indeks prerađivačke industrije	96,4	111,8	86,2	93,8
Broj turista	364.171	722.863	50,4	50,7
Broj noćenja	692.957	1.438.080	48,2	51,0
Izvoz (000 KM)	1.004.799	6.137.912	16,4	15,9
Uvoz (000 KM)	3.572.723	10.658.812	33,5	35,7
Obim vanjsko-trgovinske razmjene (000 KM)	4.577.522	16.796.724	27,3	28,6
Stepen pokrivenosti uvoza izvozom (%)	28,1	57,6	48,8	44,5
Broj poslovnih subjekata	6.763	21.521	31,4	30,6
Prihodi (u mil. KM)	16.519	42.961,4	38,5	39,8
Rashodi (u mil. KM)	16.086	41.049,2	39,2	41,5
Neto dobit (u mil. KM)	833	2.370,6	35,1	25,8
Gubitak (u mil. KM)	491	1.244,0	39,5	56,8
Broj učenika osnovnih škola (školska 2015/2016.)	37.714	198.120	19,0	18,6
Broj učenika srednjih škola (školska 2015/2016.)	16.148	87.813	18,4	18,6
Broj studenata (školska 2015/2016.)	34.673	72.112	48,1	47,4
Broj ljekara	1.424	4.801	29,7	32,0
Broj stomatologa	253	581	43,5	45,7
Broj penzionera (godišnji prosjek)	86.316	340.848	25,3	25,5

Sumarni prikaz relativnih nivoa razvijenosti Kantona Sarajevo u odnosu na prosječnu razvijenost Federacije BiH prikazani su kroz stepen razvijenosti, na osnovu čega su kantoni rangirani u odnosu na Federaciju BiH.

Tabela 4. Rang razvijenosti kantona u odnosu na FBiH 2015.

Kantoni	Stepen zaposlenosti u %	Stepen nezaposlenosti u %	Broj učen./osn+sred/ na 1000 stan.	Poreski prihodi po glavi stanovnika	Indeks odsutnog stanovništva	F BiH=100					Indeks razvijenosti	Rang
						Stepen zaposlenosti	Stepen nezaposlenosti	Broj učenika na 1000 stan.	Poreski prihodi po glavi stanovnika	Indeks odsutnog stanovništva		
Unsko-sanski	11,1	59,4	118	71	-16,7	57,6	128,0	99,0	57,2	91,4	75,4	8
Posavski	15,0	48,7	105	67	-39,7	77,9	105,0	87,9	53,4	-58,1	51,2	10
Tuzlanski	16,7	53,6	113	81	-4,9	86,7	115,5	94,6	64,8	168,2	99,8	4
Zeničko-dobojski	17,9	49,4	123	111	-17,2	92,9	106,5	103,3	89,3	87,8	93,4	5
Bosansko-podrinjski	20,3	35,3	91	85	-21,9	105,1	76,1	76,3	68,7	57,3	86,3	6
Srednjobosanski	16,5	49,5	133	79	-25,7	85,7	106,7	111,4	63,1	32,6	77,2	7
Hercegovačko-neretvanski	21,8	41,5	121	167	-16,5	112,9	89,4	101,8	133,8	92,7	110,4	3
Zapadno-hercegovački	21,0	40,0	156	156	-8,6	109,0	86,2	130,6	125,0	143,8	124,5	2
Sarajevski	28,3	36,4	116	234	-9,4	146,9	78,4	97,0	187,8	138,6	138,4	1
Kanton 10	12,1	49,6	95	82	-33,0	62,9	106,9	80,1	65,9	-14,4	57,5	9
Federacija BiH	19,3	46,4	119	124	-15,4	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Izvori: Federalni zavod za programiranje razvoja, Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH U 2015. godini

I prema indeksu razvijenosti, koji sublimira nivoe razvijenosti mjereno stepenom zaposlenosti stanovništva, stopom nezaposlenosti, brojem učenika na hiljadu stanovnika, poreskim prihodima/pc, te indeksom odsutnog stanovništva, Kanton Sarajevo je rangiran na prvom mjestu, sa vrijednošću indeksa koji je za preko 38% iznad prosječne razvijenosti FBiH.

5.1.3. Strategija razvoja Kantona Sarajevo do 2020. godine

Skupština Kantona Sarajevo usvojila je Strategiju razvoja Kantona Sarajevo do 2020. godine na sjednici održanoj dana 07.09.2016. godine. Strategija razvoja Kantona Sarajevo do 2020. godine je strateški dokument koji usmjerava razvoj, utvrđuje prioritete u razvoju i predstavlja putokaz za sveukupan razvoj Kantona uzimajući u obzir sve njegove dimenzije: ekonomsku, društvenu, okolinsku i prostornu. To je planski dokument, koji ima za svrhu da, kroz procjenu vanjskog i unutrašnjeg okruženja, kreiranje vizije i ciljeva razvoja, razvije podloge za javne politike, koje se ostvaruju putem odgovarajućih projekata u oblastima važnim za ekonomski, socijalni i okolinski razvoj i osigura upotrebu javnih resursa za podršku ostvarenju razvojnih ciljeva, politika i projekata za razvoj Kantona.

Strategija je osnova za donošenje operativnih odluka o javnim investicijama, poduzimanje mjera iz oblasti ekonomskog, socijalnog i okolinskog razvoja i osiguravanje potrebnih resursa za njihovo provođenje, odnosno alat za upravljanje razvojem Kantona i Budžeta Kantona Sarajevo.

Strategijom je definisana vizija razvoja KS 2020.: *Kanton Sarajevo je evropska dinamična, kreativna i kulturno raznolika regija ugodnog življenja i unosnog poslovanja.*

Sa ciljem stvaranja mehanizma za ostvarenje vizije razvoja, definisano je pet strateških pravaca djelovanja Kantona do 2020. godine, kako bi se osigurala veza između konkretnih budućih akcija i vizije razvoja:

Strateški pravci djelovanja Kantona Sarajevo 2020. - strateški ciljevi:

1. Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga
2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta
3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa
4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima
5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo

Na osnovu urađene interne kvantitativne i kvalitativne analize trenutnog stanja u Kantonu, uočenih prilika i prijetnji u užem i širem okruženju Kantona, općih zaključaka vezanih za javnu administraciju, proizilazi nekoliko ključnih strateških izazova i fokusa sa kojima će se Kanton morati suočiti u narednim godinama. Uočeni strateški izazovi su rezultat evaluacije internih i eksternih faktora u Kantonu Sarajevo. To su slijedeći izazovi:

- Kako osigurati rast zaposlenosti (bolje plaćena radna mjesta)?
- Kako postići brži i održiv ekonomski rast i izmjenu ekonomske strukture?
- Kako restrukturirati javni sektor i postići održivost budžeta?
- Kako poboljšati zadovoljavanje socijalnih potreba i povećati socijalnu inkluziju?
- Kako postići aktivizam korisnika socijalnih beneficija i budžetskih transfera?
- Kako živjeti u zdravom i ekološki prihvatljivom okolišu i koristiti ga na ekonomski efikasan i održiv način?
- Kako povećati nivo javnih investicija i privući javno-privatno partnerstvo?

Nevedeni strateški izazovi predstavljaju i podlogu za definiranje strateških fokusa za daljnji rad na Strategiji razvoja Kantona Sarajevo do 2020. godine. Strateško fokusiranje

je utemeljeno na jedinstvenim internim snagama sa kojima raspolaže Kanton kao i ključnim nedostacima i izazovima, koje u nekoliko narednih godina treba riješiti.

Osim nalaza koji su proizašli iz SWOT analize, vodilo se računa i o vezi sa fokusima evropskih razvojnih dokumenata, razvojnih i sektorskih strateških dokumenata u BiH kao i Reformske agende za BiH 2015-2018. godine. Ovdje se, prije svega misli na upravljanje razvojem, kao ključnim mehanizmom za provodivost strategije koju nalaže metodologija strateškog planiranja.

Navedeni strateški izazovi su usmjereni na bazni strateški fokus: *Kvalitet života građana u Kantonu Sarajevo.*

Pridruživanjem pojedinačnih nalaza SWOT analize stvorena je osnova za definiranje pet strateških fokusa u daljem radu na Integriranoj strategiji razvoja Kantona Sarajevo do 2020.

Strateški fokus 1. Ubrzan ekonomski rast

Strateški fokus 2. Rast zaposlenosti

Strateški fokus 3. Dostupnost, kvalitet i održivost javnih servisa

Strateški fokus 4. Stanje u okolišu i njegovo stavljanje u funkciju razvoja i podizanja kvaliteta života ljudi

Strateški fokus 5. Razvijen sistem za upravljanje razvojem Kantona

Na temelju strateških fokusa i vizije Kantona definisano je pet strateških ciljeva, koji osiguravaju sinergijske efekte između ekonomije, okoliša i društva, uz puno uvažavanje interesa lokalne uprave. Oni imaju prepoznatljiva sektorska težišta, ali su istovremeno integralni i povezujući.

Sa ciljem osiguranja vertikalne i horizontalne integracije i usklađenosti sa strateškim okvirom Kantona, posmatrana je usklađenost svakog strateškog cilja sa strateškim dokumentima viših nivoa, i to između ostaloga usklađenost sa Strategijom za pametan, održiv i inkluzivan rast - Evropa 2020, zatim sa Strategijom JI 2020, Strategijom EU za dunavsku regiju, Sporazumom za rast i zapošljavanje BiH, Strategijom za prosperitetnu i integriranu Jadransko-jonsku regiju, te Reformskom agendom, koju su podržali Vijeće ministara BiH, Vlada FBiH i kantonalne vlade.

Institucionalni i organizacioni okvir za provedbu Strategije

Kako bi se ojačao mehanizam za implementaciju razvojnih prioriteta unutar Kantona Sarajevo, kao i stvorila mogućnost za efektivniju realizaciju strateških i prioritarnih ciljeva definisanih unutar Integrirane strategije razvoja Kantona za period 2016-2020., bit će osnažen sistem za upravljanje razvojem.

U skladu sa pomenutim, Kanton će prihvatiti i praktično primijeniti funkcionalni sistem, koji sadrži horizontalnu (između ministarstava) i vertikalnu (između kantonalnih institucija, viših nivoa vlasti i jedinica lokalne samouprave u sastavu Kantona) koordinaciju, neposredno usklađivanje strateškog planiranja i budžetskih procesa, kao i sistemsku implementaciju, monitoring i evaluaciju razvojnih ciljeva. Sistem za upravljanje razvojem će definisati odgovorne institucije, mehanizme partnerstva i ključne korake procesa, te time omogućiti efektivniju i efikasniju javnu upravu, razvoj orijentisan na rezultate i optimalne apsorpcijske kapacitete za korištenje eksternih finansijskih resursa.

S obzirom na složenost i integriranu prirodu sistema za upravljanje razvojem u Kantonu, njegov institucionalni okvir će činiti Vlada Kantona, kantonalna ministarstva i njihove nadležne strukture odgovorne za planiranje i upravljanje razvojem, te Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo.

5.1.4. Budžet Kantona Sarajevo

Budžet Kantona Sarajevo obavezujući je okvir djelovanja javnog sektora i u finansijskom smislu predstavlja plan prihoda i rashoda. Izrada i izvršavanje budžeta zasniva se na načelima jedinstva, tačnosti, uravnoteženosti i zakonitosti budžeta, načelu univerzalnosti, efikasnosti, ekonomičnosti i transparentnosti. Izrada godišnjeg budžeta zasniva se na budžetskom kalendaru, te Dokumentu okvirnog budžeta, koji obuhvata najmanje jednu fiskalnu godinu i dvije naredne godine. Strukturu budžetskih sredstava čine porezni i neporezni prihodi, kao dominantni izvori budžetskih sredstava, zatim grantovi, donacije, kapitalni primici i račun finansiranja.

Aktivnosti na unapređenju finansijskog sistema

Vlada Kantona Sarajevo je uspostavila stabilnost finansijskog sistema uz potpuno poštivanje budžetske ravnoteže. Na tom putu provedena je racionalizacija javne potrošnje što je rezultiralo efikasnim upravljanjem javnim finansijama, efektivnom javnom potrošnjom, koja je dovela do optimalne kontrole akumuliranog deficita.

Mjere fiskalne politike kao što su javni radovi ili projekti javnog zapošljavanja u Kantonu Sarajevo se provode putem Službe za zapošljavanje. Stopa nezaposlenosti je značajno niža u odnosu na prosjek FBiH i jedna je od najnižih u odnosu na sve druge kantone, što ukazuje na vrlo dobar privredni potencijal Kantona Sarajevo.

U proteklom periodu Vlada je intenzivno poduzimala niz mjera, koje su doprinijele funkcionisanju uspostavljenog sistema, a odnose se na:

- mjere racionalnog trošenja budžetskih sredstva,
- jačanje organa kantonalne inspekcije,
- omogućavanje povoljne poslovne klime,

- veću kontrolu korištenja i naplate sredstava po osnovu korištenja prirodnih resursa na području Kantona,
- moratorij na zapošljavanja koja nemaju ekonomsku opravdanost,
- unaprijeđenje efikasnosti poslovanja komunalne privrede,
- kontrolu isplate plaća i naknada,
- kontrolu rada komisija i prekovremenog rada zaposlenika,
- optimiziranje i veću transparentnost javnih nabavki,
- izmirivanje dugovanja po osnovu izvršnih sudskih rješenja iz ranijih godina.

Kanton je unaprijedio poslovno okruženje izmjenama zakonskih propisa, koji regulišu tu oblast što je rezultiralo značajnim povećanjem registrovanih poslovnih subjekata. U saradnji sa IFC-om (International Finance Corporation / Međunarodna finansijska korporacija), članicom grupacije Svjetske banke, Vlada Kantona je pokrenula i u znatnoj mjeri realizovala Projekat poboljšanja poslovnog okruženja u Kantonu Sarajevo.

Određeni rezultati Projekta su već vidljivi, kao što su:

- Uspostavljanje E registra, odnosno spiska svih administrativnih postupaka u Kantonu Sarajevo. E registar se nalazi na zvaničnoj stranici Vlade Kantona Sarajevo
- 01.06.2016. godine, Skupština Kantona Sarajevo donijela je Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o sudskim taksama i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o administrativnim taksama
- U Kantonu su ostvarene uštede za privatni sektor u skladu sa naprijed navedenim izmjenama i dopuni Zakona o sudskim taksama, a koje na godišnjem nivou iznose 1.272.445 KM
- Uštede povodom pojednostavljenja / unapređenja administrativnih postupaka iz nadležnosti organizacionih jedinica Kantona za privatni sektor iznose 1.145.537 KM

Ukupne uštede povodom realiziranih aktivnosti u okviru Projekta, do 30.06.2016. godine, za privatni sektor na području Kantona Sarajevo na godišnjem nivou iznose 2.417.982 KM. Taksa za osnivanje firme, odnosno upis u sudski registar smanjena je sa 200,00 KM na 35,00 KM.

U periodu od 01.07.2016. godine do 01.12.2016. godine broj novoosnovanih firmi u Kantonu Sarajevo je 392, što je za 17,7% više u odnosu na isti period 2015. godine (333 firme).

U narednom periodu, u okviru istog Projekta, planirano je osnivanje Agencije za privlačenje investicija i privatizaciju, te usvajanje novog Zakona o prostornom uređenju i građenju.

Stanje duga i deficita u Kantonu Sarajevo

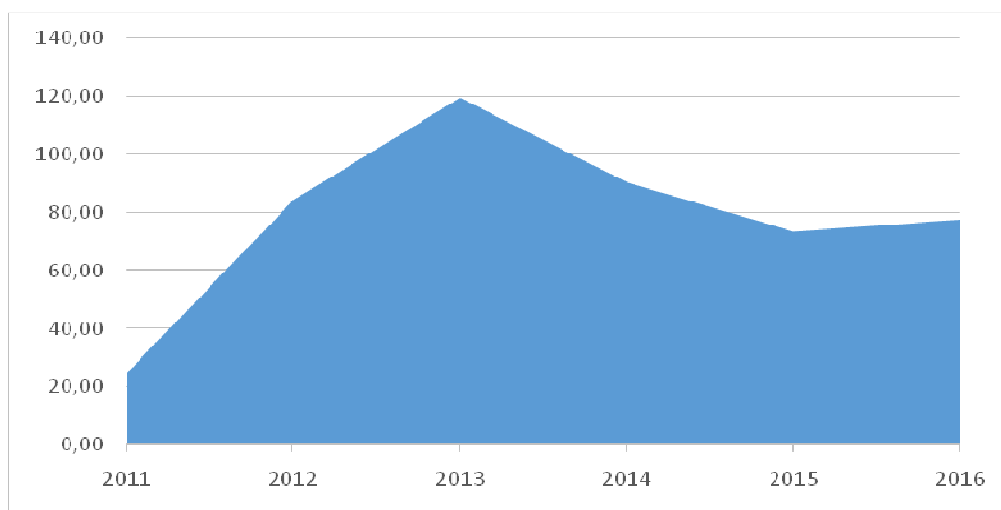
Prosječna stopa rasta duga u Kantonu Sarajevo u razdoblju 2011.-2016. je 11,9%. Ipak, dug posmatran u odnosu na BDP nije zabrinjavajući, jer Kanton, za razliku od FBiH (21%), iskazuje relativno nizak nivo ukupnog duga u odnosu na BDP. U posmatranom razdoblju (tabela 5) uočava se da se prosječni udio duga u odnosu na BDP kreće oko 2,6% na godišnjem nivou.

Tabela 5. Osnovni fiskalni pokazatelji za Kanton Sarajevo, 2011.-2016. godina

	Kanton Sarajevo	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	BDP (mil KM)	5.769,98	5.922,49	6.077,79	6.084,77	6.248,26	n.a.
2	Dug - ukupan (mil KM)	117,92	142,69	135,51	190,47	201,97	195,82
3	dug/BDP (KS)	2,04	2,41	2,23	3,13	3,23	n.a.
4	Deficit (mil KM)	24,88	84,42	119,60	90,52	73,59	77,61
5	Deficit stopa promjene (%)		239,28	41,67	-24,31	-18,70	5,46
6	Dug stopa promjene (%)		21,01	-5,03	40,56	6,04	-3,04

Izvor: Ministarstvo finansija KS, Zavod za planiranje razvoja KS

Kanton Sarajevo je u periodu 2011.-2013. godina povećao akumulirani deficit za gotovo 95 miliona KM, a u periodu 2013.-2015. godina akumulirani deficit je smanjen za 46 miliona KM, dok je u 2016. godini porastao za oko 4 miliona KM. U mandatu sadašnje Vlade akumulirani deficit je smanjen za 16,6%, čime su fiskalni pritisci značajno smanjeni.

Grafikon 3. Promjene nivoa deficita u Kantonu Sarajevo, 2011.-2016., mil KM

Osim smanjenja akumuliranog deficita, u mandatu sadašnje Vlade, prosječna likvidnost budžeta je unaprijeđena. Poboljšana je transparentnost javnih finansija, istinito i fer prikazivanje stanja imovine i obaveza. Jedinstveni račun trezora je integrisan u

potpunosti⁸. U 2016. godini i preostali budžetski korisnici su zatvorili dotadašnje transakcijske račune, koji su postojali izvan Jedinog računa trezora.

Buduće aktivnosti

S ciljem daljnjeg unapređenja u funkcionisanju cjelokupnog sistema, definisane su smjernice za povezivanje strateških ciljeva i prioriteta Kantona Sarajevo sa budžetskim sredstvima:

➤ Vlada Kantona Sarajevo je donijela Uredbu o vlastitim prihodima, koja će omogućiti racionalniji utrošak vlastitih prihoda budžetskih korisnika, te će dalje raditi na povezivanju strateških ciljeva i prioriteta za period 2017-2020. sa utroškom ovih sredstava

➤ Vlada namjerava krenuti u strukturalne reforme javnih preduzeća čiji je ona vlasnik, a u cilju njihovog tržišnog reorganizovanja i samoodrživosti, a samim time i na oslobađanju znatnih sredstava u narednim budžetskim periodima (cca 40 mil. KM godišnje). Radit će se na efikasnijem utrošku postojećih materijalnih i ljudskih sredstava, njihovom tržišnom orijentisanju, poboljšanju postojećih i uvođenju novih usluga, povezvanju sa privatnim sektorom gdje je to moguće, a sve u svrhu pružanja kvalitetne usluge građanima uz minimalna budžetska izdvajanja. Jednom efikasnom višegodišnjom reorganizacijom, ova preduzeća bi trebala u narednih 5 do 10 godina biti ne samo održiva nego i profitabilna

➤ U narednom srednjoročnom periodu, insistirat će se na efikasnoj preraspodijeli ograničenih budžetskih sredstava, a samim tim na detaljnom obrazloženju budžetskih zahtjeva po prioritetima, koji su proizašli iz Strategije razvoja Kantona Sarajevo, kao i usvojenih sektorskih strategija od strane budžetskih korisnika.

➤ Kanton treba ući u procese izgradnje programsko-projektnih kapaciteta uposlenih kod svih budžetskih korisnika u cilju kandidiranja pojedinih kod međunarodnih institucija (naročito vezanih za EU integracije kao što su to IPA fondovi i drugi EU fondovi). Projekti ministarstava, koji bi se mogli finansirati putem EU fondova bi u znatnoj mjeri smanjili postojeća budžetska opterećenja i omogućili korištenje planiranih budžetskih sredstava za druge strateške prioritete Vlade.

➤ Radit će se na smanjenju kapitalnih zaduženja po kreditnim obavezama tamo gdje se za to nisu stekli realni uvjeti i ako kapitalni projekti nisu planirani u skladu sa Uredbom o načinu i kriterijima za pripremu, izradu i praćenje realizacije Programa javnih investicija Kantona Sarajevo, kako bi se izbjegle situacije u kojima Kanton Sarajevo uredno finansira kamate i otplatu glavnice, a da nije uopšte ili djelomično došlo do realizacije datih sredstava, čime se kreira još veći budžetski jaz u svakako teškom deficitarnom finansiranju Kantona.

⁸ Izuzev Univerziteta u Sarajevu

➤ Vlada će u narednom periodu primijeniti povoljniji model zaduživanja kroz emisije obveznica, čime će biti smanjeni troškovi zaduživanja.

Budžet Kantona Sarajevo za 2017.godinu

Skupština Kantona Sarajevo na sjednici održanoj 28.12.2016. godine donijela je Budžet Kantona Sarajevo za 2017. godinu, koji iznosi 712.379.300 KM⁹.

Tabela 6: Budžet Kantona 2017.

1.	PRIHODI (1.1.+1.2.+1.3.+1.4.+1.5.)	658.863.170
1.1.	PRIHODI OD POREZA (1.1.1. do 1.1.7.)	565.083.100
1.1.1.	Porez na dobit pojedinaca i preduzeća	68.960.000
1.1.2.	Porez na plaću i radnu snagu	620.000
1.1.3.	Porez na imovinu	10.930.000
1.1.4.	Domaći porez na dobra i usluge (zaostali porezi)	568.000
1.1.5.	Prihodi od poreza na dohodak	120.137.700
1.1.6.	Prihodi od indirektnih poreza	363.789.400
1.1.7.	Ostali porezi (zaostali)	78.000
1.2.	NEPOREZNI PRIHODI	77.651.170
1.3.	TEKUĆI TRANSFERI I DONACIJE	16.097.900
1.4.	KAPITALNI TRANSFERI	
1.5.	PRIHODI PO OSNOVU ZAOSTALIH OBAVEZA	31.000
2.	RASHODI (2.1.+2.2.)	634.573.400
2.1.	RASHODI	567.789.100
2.2.	KAPITALNI TRANSFERI I IZDACI	59.613.500
2.3.	IZDACI ZA KAMATE	7.170.800
3.	TEKUĆI BILANS (1.-2.)	24.289.770
4.	PRIMICI OD PRODAJE NEFINANSIJSKE IMOVINE 811000	9.772.000
5.	IZDACI OD NABAVKE NEFINANSIJSKE IMOVINE 821000	29.133.900
6.	NETO NABAVKA NEFINANSIJSKE IMOVINE (4.-5.)	-19.361.900
7.	UKUPAN SUFICIT (3.+6.)	4.927.870
8.	PRIMICI OD FINANSIJSKE IMOVINE I ZADUŽIVANJA	43.744.130
8.1.	PRIMICI OD FINANSIJSKE IMOVINE	2.866.700
8.2.	PRIMICI OD DOMAĆEG ZADUŽIVANJA ZA KAPITALNE PROJEKTE	12.480.000
8.3.	PRIMICI OD DOMAĆEG ZADUŽIVANJA	20.000.000
8.4.	PRIMICI OD DOMAĆEG ZADUŽIVANJA ZA POKRIĆE DEFICITA	8.000.000
8.5.	Višak prenesenih neutrošenih sredstava sa Escrow računa	397.430
9.	IZDACI ZA FINANSIJSKU IMOVINU I OTPLATU DUGOVA	40.572.000
9.1.	IZDACI ZA FINANSIJSKU IMOVINU	1.471.000
9.2.	IZDACI ZA OTPLATE DUGOVA	39.101.000
10.	NETO FINANSIRANJE (8.-9.)	3.172.130
11.	UKUPAN FINANSIJSKI REZULTAT (7.+10.)	8.100.000
12.	SREDSTVA IZ TAČKE 11. KORISTIT ĆE SE ZA POKRIĆE DIJELA AKUMULIRANOG DEFICITA NASTALOG SA 31.12.2016. GODINE	8.100.000
SVEUKUPNI PRIHODI, PRIMICI I FINANSIRANJE (1.+4.+8.)		712.379.300
SVEUKUPNI RASHODI, IZDACI I POKRIĆE DEFICITA (2.+5.+9.+12.)		712.379.300

⁹ „Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 53/16

U nastavku je uporedni pregled Budžeta Kantona Sarajevo za 2017. godinu i projekcije Budžeta za 2018. i 2019. godinu.¹⁰

Tabela 7: Račun prihoda, kapitalnih primitaka i račun finansiranja

	Budžet Kantona za 2017. godinu	Procjena Budžeta Kantona za 2018. godinu	Procjena Budžeta Kantona za 2019. godinu
A. RAČUN PRIHODA	658.863.170	674.396.200	705.255.700
PRIHODI OD POREZA	565.114.100	579.521.700	616.853.800
Porez na dobit pojedinaca i preduzeća	68.960.000	69.831.600	72.456.800
Porez na plaću i radnu snagu	620.000	500.000	450.000
Porez na imovinu	10.930.000	10.950.000	9.900.000
Domaći porezi na dobra i usluge (zaostali porezi)	568.000	589.000	595.000
Prihodi od poreza na dohodak	120.137.700	121.819.700	123.281.500
Prihodi od indirektnih poreza	363.789.400	375.755.900	410.110.500
Ostali porezi	78.000	60.500	45.000
Prihodi po osnovu zaostalih obaveza	31.000	15.000	15.000
NEPOREZNI PRIHODI	77.651.170	79.281.000	73.386.900
Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine	4.270.300	4.408.700	4.375.900
Naknade i takse, prihodi od sopstvenih djelat. i neplanirane uplate	64.079.500	64.657.300	59.732.000
Novčane kazne	9.301.370	10.215.000	9.279.000
TEKUĆI TRANSFERI I DONACIJE	16.097.900	15.593.500	15.015.000
B. KAPITALNI PRIMICI	9.772.000	1.332.000	1.332.000
C. RAČUN FINANSIRANJA	43.346.700	13.419.400	3.409.400
Primici od primljenih otplata	2.866.700	3.419.400	3.409.400
Primici od direktnog zaduživanja	40.480.000	10.000.000	
D. VIŠAK PREN. NEUTROŠE.SREDST. OD DIREK.ZADUŽI. IZ PRET.GOD. (domaći krediti i ESCROW račun)	397.430		
UKUPNO (A+B+C+D)	712.379.300	689.147.600	709.997.100

Iako su projicirani prihodi u 2018. i 2019. godini manji u odnosu na 2017. godinu, analizom strukture planiranih prihoda uočava se povoljniji položaj Kantona Sarajevo u naredne dvije godine jer se očekuje rast prihoda od indirektnih poreza, prihodi od poreza na dohodak i prihoda od poreza na dobit, dok će konačan iznos primitaka od domaćeg zaduživanja biti poznat tokom usvajanja budžeta za 2018. i 2019. godinu od strane Skupštine Kantona Sarajevo.

¹⁰ Budžet Kantona Sarajevo za 2017. godinu („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 53/16)

Tabela 8: Račun rashoda, kapitalnih izdataka i izdataka iz računa finansiranja

	Budžet Kantona Sarajevo za 2017. godinu	Procjena Budžeta Kantona Sarajevo za 2018. godinu	Procjena Budžeta Kantona Sarajevo za 2019. godinu
Plaće i naknade trošk. zaposlenih	257.080.200	257.088.900	257.088.900
Doprinosi poslodavaca i ostali doprinosi	25.415.000	25.415.000	25.415.000
Izdaci za materijal i usluge	56.927.800	54.581.300	55.991.300
UKUPNO TEKUĆI IZDACI	339.423.000	337.085.200	338.495.200
TEKUĆI TRANSFERI	226.889.100	224.483.900	225.323.000
IZDACI ZA OBAVEZE PO KREDITIMA	7.170.800	5.953.900	4.462.400
KAPITALNI TRANSFERI I IZDACI	88.747.400	60.375.700	69.697.000
Kapitalni transferi	59.613.500	34.824.300	42.605.600
Izdaci za nabavku stal. sredstava	29.133.900	25.551.400	27.091.400
SREDSTVA ZA POZAJMLJIVANJE	1.471.000	1.501.000	1.501.000
OTPLATE DUGOVA	39.101.000	47.747.900	39.018.500
AKUMULIRANI DEFICIT IZ PRETHODNIH GODINA	8.100.000	10.500.000	29.000.000
TEKUĆA REZERVA KANTONA SARAJEVO	1.477.000	1.500.000	2.500.000
UKUPNO	712.379.300	689.147.600	709.997.100

Kao što je predstavljeno u navedenom tabelarnom prikazu u narednom periodu očekuje se dalja racionalizacija budžetske potrošnje na pozicijama tekućih izdataka i tekućih transfera.

Izvršenje budžeta za 2016. godinu

U periodu 01.01. do 31.12.2016. godine ostvareni su prihodi i primici u iznosu 680.813.652 KM, a izvršeni rashodi i izdaci u iznosu 684.830.964 KM. Na osnovu ostvarenih prihoda i primitaka i izvršenih rashoda i izdataka ostvaren je deficit u tekućoj godini u iznosu od -4.017.312 KM. Kako je deficit na dan 31.12.2015. godine iznosio -73.589.648 KM, deficit Budžeta Kantona Sarajevo na dan 31.12.2016 godine iznosi -77.606.960 KM.

Tabela 9: Prihodi i primici 2016.

PRIHODI	ostvareno 01.01.- 31.12.2016. (KM)	% učešća u ukupno ostvarenim prihodima
RAČUN PRIHODA	675.388.374	99,20%
KAPITALNI PRIMICI	880.378	0,13%
RAČUN FINANSIRANJA	4.544.900	0,67%
PRIHODI PERIODA	680.813.652	100,00%
VIŠAK PRENESENIH NEUTROŠENIH SREDSTAVA OD DIREKTOG ZADUŽIVANJA IZ PRETHODNIH GODINA		
UKUPNO	680.813.652	

U grupi prihoda najveći apsolutni iznos od 376.736.072 KM je zabilježen kod prihoda od indirektnih poreza i kao takav predstavlja najznačajniji prihod Kantona, od čega se 370.459.539 KM odnosi na indirektne poreze koji prema Zakonu o pripadnosti javnih prihoda u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 22/06, 43/08, 74/08 - Presuda Ustavnog suda FBiH, 22/09, 35/14, 94/15) pripadaju Kantonu, a iznos od 6.276.533 KM odnosi se na indirektne poreze koji pripadaju Direkciji cesta i uplaćuju se u Budžet Kantona Sarajevo.

Prihodi od poreza u 2016. godini ostvareni su u ukupnom iznosu 583.065.789 KM, što je za 0,7% više u odnosu na planirana sredstva i za 2,76% više u odnosu na ostvarene prihode prošle godine ili izraženo u apsolutnom iznosu više za 15.647.977 KM u odnosu na ostvarene prihode od poreza za 2015 godine. Porez na dobit pojedinaca i preduzeća ostvaren je u iznosu od 71.615.420 KM, što je za 17,37% više u odnosu na planom utvrđeni nivo, odnosno 12,86% više u odnosu na ostvarene prihode 2015. godine

Procenat pripadnosti indirektnih poreza Kantona Sarajevo u ukupnim indirektnim porezima koji pripadaju svim kantonima sa 29,555% u 2015.g. značajno je smanjen na 29,044% u 2016.g. a ostvareni ukupni prihodi od indirektnih poreza Kantona Sarajevo u 2016.g. su skoro na istom nivou ostvarenja kao u 2015.g, što implicira da je ukupna naplata indirektnih poreza na nivou BiH u 2016 godini rasla, ali se to zbog smanjenja koeficijenta Kantonu Sarajevo nije odrazilo na Budžet Kantona Sarajevo. U 2016. godini iz osnova indirektnih poreza u Budžet Kantona Sarajevo uplaćeno je 376.736.072 KM (od čega se na prihode od indirektnih poreza koji pripadaju Kantonu Sarajevo odnosi 370.459.539 KM) ili za 2,83% manje u odnosu na planom utvrđeni nivo.

Neporezni prihodi u 2016. godini ostvareni su u iznosu od 75.254.154 KM, što je za 20,16% manje u odnosu na planirana sredstva (zbog isknjižavanja namjenskih prihoda koji su se nakon izrade završnog računa razgraničili iz 2016. godine u 2017. godinu) ili za 12,97% više u odnosu na ostvarene prihode prošle godine. Iz grupe neporeznih prihoda isknjižen je značajan iznos od 17.294.424 KM namjenskih i sopstvenih prihoda budžetskih korisnika, koji nije utrošen u toku 2016. godine iz razloga što predstavljaju

prihode sa namjenom koja je definisana brojnim zakonima, a razgraničavaju se u sljedeću godinu i tretiraju se kao naplaćeni redovni prihodi budućeg perioda. Kada bi se neporezni prihodi posmatrali prije razgraničavanja gore navedenih sredstava, moglo bi se reći da su za 1,82% manje ostvareni u odnosu na planom predviđene veličine.

Kapitalni primici ostvareni su u ukupnom iznosu od 880.378 KM što je 11,13% od planiranih kapitalnih primitaka i sastoje se od primitaka od prodaje stalnih sredstava i primitaka od prodaje robnih rezervi. Račun finansiranja sastoji se od: primitaka od primljenih otplata i primitaka od direktnog zaduživanja (domaći dugoročni krediti). Ukupan Račun finansiranja u 2016. godini ostvaren je u iznosu od 4.544.900 KM, što predstavlja 12,6% od ukupno planiranih sredstva u 2016. godini. Kada bi se u razmatranje uzeli i nepotrošeni primici koji su u iznosu od 11.562.787 KM razgraničeni u 2016. godini, ostvarenje ove pozicije iznosilo bi 44,65% planiranih sredstava.

Prihodi budžetskih korisnika predstavljaju prihode kojima isključivo raspolažu budžetski korisnici i sastoje se od: prihoda od sopstvenih djelatnosti, donacija i tekućih transfera. U periodu 01.01.-31.12.2016. godine ostvareni su u iznosu od 41.912.901 KM.

U periodu 01.01. do 31.12.2016. godine rashodi i izdaci, koji su izvršeni iz ostvarenih prihoda, i primitaka iznose 684.830.964 KM, odnosno 92,73% od rashoda planiranih Budžetom Kantona Sarajevo za 2016. godinu.

Izvršenje rashoda i izdataka u periodu 01.01. do 31.12.2016. godine je za 3,27%, više od izvršenja rashoda u istom periodu 2015. godine.

Tabela 10: Rashodi i izdaci 2016.

RASHODI	BUDŽET KS 2016.	IZVRŠENJE 01.01.- 31.12.2016.	IZVRŠENJE 01.01.- 31.12.2015.	INDEKS (2/1)
	1	2	3	4
Plaće i naknade troškova zaposlenih	252.379.058	250.191.378	253.038.269	99,13
Doprinosi poslodavaca i ostali doprinosi	25.591.607	25.378.622	25.417.187	99,17
Izdaci za materijal i usluge	60.078.618	55.049.296	50.455.287	91,63
Tekući transferi	226.570.040	232.185.875	250.135.569	102,48
Izdaci za obaveze po kreditima	5.677.800	5.193.059	5.088.929	91,46
Kapitalni transferi	73.799.184	52.284.230	29.909.876	70,85
Izdaci za nabavku stalnih sredstava	37.332.876	28.530.541	20.221.563	76,42
Sredstva za pozajmljivanje	1.505.000	1.350.000	2.400.000	89,70
Otplate dugova	34.806.900	34.667.961	26.457.719	99,60
Tekuća rezerva	280.265	0	0	0
Akumulirani deficit iz prethodnih godina	20.490.000	0	0	0
UKUPNO	738.511.348	684.830.964	663.124.399	92,73

Budžetom Kantona Sarajevo za 2016. godinu za finansiranje tekućih transfera planirano je 226.570.040 KM, a u periodu 01.01 do 31.12.2016. godine, po ovom osnovu, izvršeno

je 232.185.875 KM ili 102,48% planiranih sredstava. Ovo ujedno predstavlja smanjenje od 7,18% u odnosu izvršenje prethodne godine, odnosno 17,94 miliona KM.

U ukupnim rashodima u Budžetu Kantona Sarajevo za 2016. godinu tekući transferi učestvuju sa 33,90 %. Ovdje je važno napomenuti da se povećanje izvršenja od 2,48% u odnosu na odobrena sredstva, odnosi na evedentirane tužbe po osnovu presuda iz radnog odnosa (iznos od 9.867.762 KM) iako ova sredstva nisu bila planirana u Budžetu Kantona Sarajevo za 2016 godinu evidencija je izvršena u skladu sa Preporukama Ureda za reviziju institucija FBiH i Zakona o računovodstvu i reviziji FBiH.

Kapitalni transferi i izdaci su planirani u iznosu 111.132.060 KM, a u periodu 01.01. do 31.12.2016. godine izvršeni su u iznosu od 80.814.772 KM, odnosno 72,72% od planiranih rashoda i izdataka za 2016. godinu. Pomenuto izvršenje je za 61,21% veće u odnosu na izvršenje kapitalnih transfera i izdataka u istom periodu 2015. godine, odnosno za 30,68 mil KM u realnom iznosu.

Izdaci za otplate primljenih kredita planirani su Budžetom Kantona Sarajevo za 2016. godinu u iznosu od 34.806.900 KM. U periodu od 01.01 do 31.12.2016. godine izvršena je otplata kredita u iznosu od 34.667.961 KM, odnosno 99,60 % u odnosu na plan Budžeta Kantona Sarajevo za 2016. godinu, i dato izvršenje predstavlja povećanje izvršenja, u iznosu od 31,03 % u odnosu na posmatrani period u 2015. godini.

5.1.5. Program javnih investicija Kantona Sarajevo 2017.-2019.

Javne investicije predstavljaju dio sredstava budžeta planiranih za ulaganja u značajno povećanje vrijednosti nefinansijske imovine kroz sticanje infrastrukture općeg značaja, građevinskih objekata, zemljišta i opreme. S ciljem usklađivanja razvojnih projekata sa realnim izvorima finansiranja, Vlada Kantona je u martu 2016. godine usvojila Program javnih investicija Kantona Sarajevo 2017-2019. (PJI), koji sadrži podatke za ukupno 131 projekat, od kojih su 99 kandidovani projekti, a 32 su projekti u implementaciji.

Ukupna vrijednost svih projekata je 1.005.016.797 KM. Vrijednost 99 kandidovanih projekata je 689.756.074 KM.

Ukupan broj projekata u implementaciji je 32 čija je vrijednost 315.260.723 KM. U ukupnoj vrijednosti projekata u implementaciji sredstva Budžeta Kantona Sarajevo iznose 129.148.360 KM ili 41,0%, a učešće drugih izvora finansiranja je 59,0%.

Od vrijednosti projekata u implementaciji 315.260.723 KM u investicionom periodu realizovano je 141.371.354 KM ili 44,8%. U ukupnoj realizaciji projekata sredstva Budžeta Kantona Sarajevo iznose 58.641.603 KM ili 41,5%. Drugi izvori finansiranja u ukupnoj realizaciji projekata učestvuju sa 58,5% i iznose 82.729.751 KM.

U 2016. godini sa presjekom realizacije 30.06.2016. godine realizovano je 11.613.213 KM ili 17,6%, dok u odnosu na budžetska sredstva realizacija iznosi 8,4% .

Tabela 11. Tekući i kandidovani projekti¹¹

Projekti	Broj	Ukupna vrijednost	Ukupno realizovano	Plan		
				2017	2018	2019
Kandidovani ukupno	99	689.756.074				
Tekući ukupno	32	315.260.723	141.371.354	31.853.091	25.514.838	24.555.000
ukupno učešće Kantona		129.149.360	58.641.603	23.495.151	10.394.838	10.795.000
drugi izvori finansiranja		186.112.363	82.729.751	8.357.940	15.120.000	13.760.000
učešće Kantona u %		41	41,5	73,8	40,7	44
učešće drugih izvora finansiranja u %		59	58,5	26,2	59,3	56
Ukupno (tekući i kandidovani projekti)	131	1.005.016.797	141.371.354	31.853.091	25.514.838	24.555.000
Završeni projekti	4	24.919.287	24.919.287			

Za nastavak realizacije projekata u implementaciji u 2017. godini potrebno je obezbjediti ukupno 31.853.091 KM, od čega iz Budžeta Kantona 23.495.151 KM (73,8%), a iz drugih izvora finansiranja 8.357.940 KM (26,2%).

5.1.6. Pregled glavnih investicija u toku

Projekat rekonstrukcije prečistača otpadnih voda Butila, koji se finansira kreditom WB-IBRD u iznosu od 23,60 mil EUR i sufinansira grantovima IPA fonda u ukupnom iznosu od EUR 9.947.000,00. Projekat se implementira putem KJKP Vodovod i kanalizacija. Pored radova na rekonstrukciji prečistača otpadnih voda u Butilama, kreditna sredstva su korištena za nabavku specijalnih vozila za pogon kanalizacije, te za radove na rekonstrukciji kanalizacione mreže na više lokacija u Kantonu. Implementacija Projekta započeta je u julu 2010. godine i sa 31.12.2016. godine utrošeno je EUR 21.135.855,54 (41.338.140,34 KM) što je 89,56 % odobrenih kreditnih sredstava. Odobrena IPA sredstva su povučena u 100 % iznosu, a očekuje se finalno odobrenje trećeg granta u iznosu od EUR 2.322.500,00. Završeni su građevinski radovi na rekonstrukciji Prečistača, kao i montaža pristigle nove opreme. Probni rad je završen i postrojenje je u funkciji. Krajnji rok za povlačenje neutrošenih sredstava kredita produžen je do 31.05.2017. godine.

Projekat rekonstrukcija i opremanje Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu (završetak izgradnje CMB-Centralnog Medicinskog Bloka), koji se finansira kreditom

¹¹ informacije o stanju projekata, u smislu faze realizacije i iznosa potrebnih sredstava dostavljaju resorna ministarstva; nedostajuća sredstva predstavljaju neobezbijedena sredstva; planirani iznosi za 2017., 2018. i 2019. godinu predstavljaju iznose planirane Dokumentom okvirnog budžeta i Budžetom Kantona Sarajevo

Saudijskog fonda za razvoj u iznosu od USD 14,45 mil. Ugovor o kreditu zaključen je 2010. godine, ali još nije implementiran u cijelosti zbog izmjena u projektima. Krajnji rok za povlačenje produžen je do 31.03.2017. godine.

Sa 31.12.2016. godine povučeno je ukupno USD 14.211.916,97 kreditnih sredstava, koja su utrošena za završetak slijedećih objekata:

- Izgradnja Kardiohirurgije
- Izgradnja operacionih sala sa intenzivnom njegom i reanimacijom
- Izgradnja terapijskog dijela Klinike za nuklearnu medicinu
- Izgradnja Oftamološke klinike i Klinike za plastičnu hirurgiju
- Izgradnja i opremanje Klinike za hematologiju

Projekat izgradnje saobraćajnica, koji se finansira kreditom EBRD-a u iznosu od EUR 16,50 mil (32.271.195,00 KM). Kredit je postao efektivan 28.10.2013. godine, a sa 31.12.2016. povučen je iznos od EUR 15.344.366,45 (30.010.972,23 KM). Sredstva su namijenjena za realizaciju aktivnosti na izgradnji i/ili modernizaciji Južne longitudinalne i XII Transverzale. Zbog problema sa imovinsko-pravnim odnosima i izmjenama i dopunama projektne dokumentacije na dijelu Južne longitudinalne, preostali nepovučeni dio kredita nije bio dovoljan za završetak Projekta, tako da je EBRD odobrio dodatni kredit u iznosu od EUR 6,00 mil. Ukupno zaduženje po ovom kreditu iznosit će EUR 22,5 mil, a rok za implementaciju Projekta je produžen do 31.12.2018. godine.

Projekat izgradnje Univerzitetske biblioteke, koji se finansira grantom Saudijskog fonda za razvoj. Memorandum o razumijevanju između Kraljevine Saudijske Arabije i Bosne i Hercegovine zaključen je 10.05.2016. godine. U toku je prikupljanje dokumentacije i uređenje lokacije, kako bi se uskoro počelo sa implementacijom. Procijenjena vrijednost Projekta iznosi EUR 20,35 mil, od čega Saudijski fond učestvuje sa EUR 17,18 mil i Budžet Kantona Sarajevo EUR 3,16 mil. Završetak Projekta se očekuje krajem 2018. godine.

Projekat „Energetske efikasnosti BiH“ vrijednosti 1.175.700,00 KM počeo se implementirati 01.08.2016. godine. Projekat se finansira kreditom Svjetske banke-IDA, a sredstva su namijenjena za unaprijeđenje energetske efikasnosti na objektima javnih ustanova iz nadležnosti Ministarstva obrazovanja, nauku i mlade Kantona (JU OŠ „Zahid Baručija“ - Vogošća, JU OŠ „Hašim Spahić“ - Ilijaš i JU OŠ „Srednje“ - Ilijaš). Sa 31.12.2016. godine povučeno je ukupno 852.040,82 KM, a ostatak sredstava bit će utrošen u prvom kvartalu 2017. godine.

Projekat nabavke sistema za vještačku proizvodnju snijega i novog vertikalnog transporta na Bjelašnici u vrijednosti od 16.000.000,00 KM finansira se kreditom domaćih banaka u iznosu do 10.000.000,00 KM i 6.000.000,00 KM iz Budžeta Kantona

Sarajevo. Projekat se implementira putem KJP ZOI 84, a od značaja je za stvaranje uslova za održavanje EYOF-a¹² 2019. godine. Sa 31.12.2016. godine povučeno je ukupno 6.502.450,50 KM, od čega je 6 miliona KM iz Budžeta, ostatak iz kredita. Očekuje se nastavak aktivnosti na implementaciji u prvom kvartalu 2017. godine, sa početkom građevinske sezone.

Projekat povećanje energetske efikasnosti u stambenim zgradama Kantona Sarajevo vrijednosti 7.638.288,00 KM, koji je u implementaciji. Sa 31.12.2016. godine utrošeno je 4.556.202,00 KM. Realizacija se nastavlja 2017. i 2018. godine.

¹² European Youth Olympics Festival / Evropski omladinski olimpijski festival

5.1.8. Date garancije

Date garancije predstavljaju kreditne obaveze kantonalnih javnih preduzeća, čiju su otplatu preuzela resorna ministarstva.

Tabela 13: Date garancije

OPIS	Stanje u vrijeme preuzimanja obaveze (u KM)	Stanje duga sa kamatom 31.12.2016. (u KM)
KJKP GRAS, Odluka o garanciji	23.596.624,19	4.598.610,56
IDA, za KJKP Toplane - garancija	27.585.706,68	29.735.409,59
KJKP Sarajevogas	7.000.000,00	3.009.849,00
KJP ZOI 84	8.000.000,00	9.122.224,22
UKUPNO	66.182.330,87	46.466.093,37

U skladu sa Odlukama Vlade i Skupštine Kantona Sarajevo o izdavanju garancije, odnosno preuzimanju obaveze plaćanja, reprogramirani su postojeći krediti KJKP „GRAS“ u iznosu od 23.596.624,19 KM, sa rokom otplate 2013.-2017. godine. Obaveze se izmiruju putem Ministarstva saobraćaja, tako da, sa 31.12.2016. godine stanje preostalih obaveza (koje se vode vanbilansno) iznosi 4.598.610,56 KM.

U skladu sa Odlukom Skupštine Kantona Sarajevo o davanju garancije za servisiranje obaveza po ino kreditima IDA-Svjetske banke za krajnjeg korisnika KJKP Toplane Sarajevo, između Kantona Sarajevo i Federacije BiH 28.08.2013. godine zaključen je Ugovor o garanciji servisiranja obaveza u ukupnom iznosu od 27.585.706,68 KM. Obaveze su knjižene u vanbilansnoj evidenciji, a plaćaju se putem Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture. Nakon izvršenih plaćanja i obračunatih kursnih razlika, stanje obaveza 31.12.2016. iznosi 29.735.409,59 KM.

Na osnovu Odluke Skupštine Kantona Sarajevo i Sporazuma o međusobnim obavezama za bezbjedjenje sredstava za vraćanje kredita namijenjenog za sprečavanje obustave isporuke prirodnog gasa Kantonu Sarajevo, KJP Sarajevogas se zadužio kreditom u iznosu od 7.000.000,00 KM, gdje je sudužnik KJKP Toplane-Sarajevo. Kreditne obaveze se izmiruju putem Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture, a stanje obaveze sa 31.12.2016. godine iznose 3.009.849,00 KM.

Skupština Kantona Sarajevo je usvojila Program sanacije KJP „ZOI 84“ Olimpijski centar Sarajevo d.o.o. Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“ broj 51/13), u kojem je kao način izmirenja obaveza predviđeno kreditno zaduženje u iznosu od 8.000.000,00 KM. Također, Skupština Kantona Sarajevo donijela je Odluku o davanju saglasnosti KJP „ZOI 84“ za upis hipoteke na poslovnu zgradu radi dugoročnog kreditnog zaduženja. Dužnik po ovom kreditu je KJP „ZOI 84“, uz sufinansiranje otplate u iznosu od 552.000,00 KM na godišnjem nivou putem Ministarstva privrede. Stanje duga na dan 31.12.2016. iznosi 9.122.224,22 KM.

7. IZJAVA O INVESTIRANJU

Emisija obveznica kao način zaduživanja, prikupljanja potrebnih finansijskih sredstava, odabran je nakon analiza provedenih u Ministarstvu finansija zbog mogućnosti postizanja manje kamatne stope zaduživanjem na tržištu vrijednosnih papira, u odnosu na dugoročno kreditno zaduženje.

Ovom emisijom obveznica finansirat će se dio kapitalnih projekata u vrijednosti od 6,5 miliona KM.

8. POTPISANA IZJAVA ODGOVORNIH OSOBA EMITENTA